

Pohjoismaiden kielijärjestelykeskus } Kampaaja
 } Jäsenille

RUOTSIN KIELEN ASEMA SUOMENKIELISISSÄ KOULUISSA

On olemassa paineita ruotsin kielen muuttamiseen pakollisesta valinnaiseksi aineeksi maamme suomenkielisissä kouluissa. Tätä heijastaa mm. ajoittain runsas ruotsin vapaaehtoistamista ajava yleisönosastokirjoittelu. Opetusministeriön kanta kuitenkin on, että koko suomenkielisen ikäluokan on opiskeltava ruotsia, koska maamme pohjoismaiset yhteydet ja kaksikielisyys sitä edellyttävät.

Ruotsin opiskeluun motivoidutaan nykyään heikokömm kuin esim. englannin opiskeluun. Ruotsi ei ole statuskieli, kuten nuorisokulttuurin kieli englanti tai saksa ja ranska, jotka Euroopan yhdentyminen on tehnyt aiempaa kiinnostavammiksi. Yhdentyvä Eurooppa saattaa kuitenkin merkitä ruotsin kielen merkityksen kasvua, sillä Suomi lähestyy Eurooppaa etupäässä pohjoismaisen talous- ja kulttuurialueen kautta.

Euroopan neuvoston suosituksen mukaan kaikkien sen jäsenmaiden koululaitoksissa olisi koko ikäluokalle opetettava kahta vierasta kieltä. Syynä on yhdentymiskehityksestä johtuva kasvava kielitaidon tarve. Suomen kieliohjelma on Euroopan neuvoston suosituksen mukainen. Kaikki lukevat toisen kotimaisen kielen lisäksi yhtä vierasta kieltä, useimmiten englantia.

Ruotsin kielen valinnaistamisesta keskusteltaessa on syytä ottaa huomioon mm. seuraavat mahdolliset seurannaisvaikutukset:

1) Ruotsinkielentaitoisen työvoiman saatavuus ei vastaa tarvetta

Jyväskylän ^{iden} kasvatustieteellinen tutkimuslaitos on 80-luvulla tehnyt useita elinkeinoelämän kielitaidon tarvekartoituksia, jotka osoittavat ruotsia tarvittavan eniten englannin ohella. Tutkimustulokset puoltavat koko ikäluokan ruotsinopiskelua samoin kuin se tosiasia, että yhä useammalla on enemmän kuin yksi ammatti elinaikanaan. Työvoima myös liikkuu entistä enemmän, mihin Pohjoismaiden integroitava elinkeinoelämä osaltaan vaikuttaa.

2) Ruotsinkielellä annettavien palvelujen tarjonta heikkenee

Hallitusmuodon mukaan Suomen viralliset kielet ovat suomi ja ruotsi. Näitä kieleitä puhuvien etuja ja tarpeita on hoidettava samojen periaatteiden mukaan. Mm. viranomaisasioissa on asianosaisella pääsääntöisesti oikeus käyttää omaa kieltään. Terveystieteiden- ja sosiaalialan palveluja tarvitsevilla tulisi olla mahdollisuus hoitaa asiansa äidinkielellään. Jos ruotsia opiskelleiden määrä vähenee, se merkitsee harvempien kelpoisuutta ao. virkoihin ja toimiin ja/tai palvelutason heikkenemistä.

Pohjoismaiden välillä on solmittu kielisopimus, joka on astunut voimaan 1987 ja joka koskee sopijamaiden kansalaisten mahdollisuuksia käyttää äidinkieltään asioidessaan toisen Pohjoismaan viranomaisen kanssa. Sopimus lisää

osaltaan ruotsinkielentaitoisen henkilökunnan tarvetta maamme viranomaisissa.

3) *Suomi etääntyy pohjoismaisesta yhteisöstä*

Ruotsin kielen pakollisuus opetussuunnitelmissa merkitsee enemmän kuin pelkän kielen opettamista. Suomen kuuluminen pohjoismaiseen yhteisöön painottuu siinä, että kaikille kansalaisille pyritään antamaan yhden pohjoismaisen kielen, ruotsin, taito. Valinnaistaminen saattaa etäännyttää Suomea muista Pohjoismaista, mikä puolestaan voi vaikeuttaa Suomen toimimista yhdentyvässä Euroopassa.

Vaikka kouluopinnot eivät vielä anna taitoa ymmärtää vaivattomasti tanskan ja norjan kieltä, ne kuitenkin luovat kielellisen perustaidon, jota voi myöhemmin työelämässä täydentää.

4) *Kieliryhmät etääntyvät Suomessa*

Ruotsin valinnaistaminen suomenkielisisä kouluissa johtaisi valinnaiseen suomen opetukseen ruotsinkielisisä kouluissa. Tämä etäännyttäisi kieliryhmiä toisistaan ja johtaisi myös suomenkielisten palvelujen heikkenemiseen maamme ruotsinkielisillä alueilla.

Ruotsin valinnaistaminen johtaisi todennäköisesti siihen, että Suomen pohjoismaisten yhteyksien hoitaminen olisi entistä enemmän maamme ruotsinkielisen väestön tehtävänä.

5) *Sosiaaliryhmien sekä tyttöjen ja poikien väliset erot suurentuvat*

Valinnainen ruotsi saattaa kärjistää sosiaaliryhmien eriarvoisuutta sekä valintatilanteessa että myöhemmässä urakehityksessä. Todennäköisesti myös tyttöjen ja poikien eriarvoisuus korostuisi peruskoulussa.

6) *Koulun kieliohjelma vaarassa*

Ruotsia luetaan nykyisin ennen kaikkea ns. B-kielenä. Jos ruotsi valinnaistetaan, koulun laajan kieliohjelman toteuttaminen saattaa vaarantua.

7) *Korkeakouluissa tarvitaan ruotsin kieltä*

Vaikka Englanti painottuu korkeakouluopiskelun välinekielenä, ruotsin kielen taitoakin tarvitaan mm. historian ja oikeustieteen opiskelussa. Lisääntyvä pohjoismaisten korkeakoulujen yhteistyö, esim. Nordplus-stipendeihin perustuva vaihto-ohjelma, edellyttää hyvää ruotsin taitoa suomalaisilta.